

2

2020. gads ir pēdējais Eiropas Savienības fondu naudas līdzšinējā plānošanas periodā, un pavisam drīz sāksies jauns posms (2021.–2027.). Laika posmā no 2014. gada Latvijai bija pieejami 4,4 miljardi eiro. Kā prezentēja Finanšu ministrija kopā ar Valsts kanceleju vēl 2014. gadā – Latvija ieguva četrreiz vairāk, nekā pati iemaksā ES budžetā.

VISS IR RELATĪVS

Skaistu nākotni solīja arī pavadošie dokumenti un mērķi, kurus Latvija vēlējās sasniegt. Šodien, atskatoties uz šiem pirms sešiem gadiem izvirzītajiem mērķiem, šķiet – tie bija noformulēti tik vispārīgi, ka atliek vien atzīt: lielākoties esam tos izpildījuši. Taču pie šāda secinājuma var nonākt tikai tāpēc, ka nav iespējams izmērīt rezultātu.

Piemēram, viens no mērķiem bija panākt, ka 82% mājsaimniecību būs pieeja platjoslas internetam ar datu pārraides ātrumu, kas nav mazāks par 30 Mbit/s. Centrālās statistikas pārvaldes dati liecina, ka 2019. gadā 85,4% mājsaimniecību bija pieejams internets; platjoslas internets bija pieslēgts 83,3% mājsaimniecību (kopš 2014. gada). Tiesa, tie ir 83,3% no reālajiem pieslēgumiem, nevis no mājsaimniecību kopskaita. Turklāt nav zināms, kāds bija interneta ātrums. Vai mērķis ir izpildīts? Nav skaidrs. Vēl bija mērķis 775 veselības aprūpes un pakalpojumu sniegšanas vietās uzlabot pakalpojumu kvalitāti. Vai tas ir īstenots? Grūti pateikt.

Līdzīga situācija ir uzņēmējdarbībā. Piemēram, 314 miljonus eiro bija paredzēts investēt mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspējā. Izpētot projektus, kurus virzījuši uzņēmēji caur trim institūcijām – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru, Centrālo Finanšu un līgumu aģentūru (CFLA) un Lauku atbalsta dienestu (LAD) –, var secināt, ka līdz maziem un vidējiem uzņēmumiem patiesībā

TOP 25 LIELĀKIE ES FONDU NAUDAS SAŅĒMĒJI

LAUKSAIMNIECĪBĀ UN ZIVSAIMNIECĪBĀ

KATRĪNA ILJINSKA

nonācis salīdzinoši maz naudas, bet lielākās summas tikušas lieliem uzņēmumiem caur CFLA un LAD. Taču runa ir par ES fondiem, un pat Latvijas lielākie uzņēmumi Eiropas mērogā ir uzskatāmi par maziem un vidējiem. Vai mērķis ir izpildīts? Jā un nē.

Forbes izpētīja, mūsaprāt, visslēgtāko pusi – projektus, kas virzījušies caur LAD (Lauku fonds un Zivju fonds) – un noskaidroja tos 25 uzņēmējus, kuriem piederošās struktūras (uzņēmumi, saimniecības) līdz raksta tapšanas brīdim bija saņēmušas lielākos pārskaitījumus. Kopumā līdz šim izmaksātos 640 miljonus eiro sadalījis 31,1 tūkstošiem projektu, kas nozīmē, ka viens projekts atbalstīts ar vidēji 20,6 tūkstošiem eiro. Lai iekļūtu TOP 25, kopā saņemtajai summai vienu un to pašu personu vadītajos uzņēmumos bija jāsasniedz viens miljons eiro. Sešu gadu laikā miljons nav liela summa, tātad var secināt, ka atbalsts ir sasniedzis mazos un vidējos uzņēmumus.

UZVARĒTĀJI — ZVEJNIEKI

Liels pārsteigums bija fakts, ka visvairāk naudas saņēmusi kāda biedrība – Nacionālās zvejniecības ražotāju organizācija (NZRO), kas ierindojusies

pirmajā vietā. Uzmanību pievērsa tas, ka šī biedrība 2018. gadā nodokļos (saskaņā ar gada pārskatu) ir samaksājusi tikai desmit tūkstošus eiro, kamēr no fondiem saņēmusi 7,5 miljonus. Viens no NZRO īstenotajiem projektiem ir zivju proteīna un eļļas rūpnīcas būvniecība Puzes pagastā. Biedrība apvieno 12 biedrus – pēc tās vadītāja Viestura Ūļa vārdiem, lielākos zvejas uzņēmumus Latvijā.

TOP 25 sarakstā ir veselas trīs tāda veida biedrības, kas kopumā jau apguvušas vairāk nekā desmit miljonus eiro. Šķiet, ka zivrūpnieku biedrībām ir privileģēts stāvoklis – tām ir mazāks nodokļu slogs nekā zemnieku saimniecībām un lauksaimnieku uzņēmumiem. Viesturs Ūlis skaidro, ka to paredz ražotāju organizācijas statuss, kas tiek piešķirts saskaņā ar MK noteikumiem. Eiropas Savienībā 2019. gadā ir atzītas vairāk nekā 200 ražotāju organizācijas. Zivju proteīna un eļļas rūpnīcas pirmajā darbības gadā notika iekārtu ieregulēšanas darbi un darbinieku apmācīšana. Šogad plānots pārstrādāt 7500 tonnu nevēlamas nozvejas, saražot 1500 tonnu zivju miltu un 520 tonnu zivju eļļas. Šāda rūpnīca ļauj NZRO biedriem apstrādāt nevēlamu nozveju, kas būtiski palielinās pievienoto vērtību zvejas produktiem. **FLI**